

Täysistunto

Torstai 1.12.2022 klo 15.59—1.13

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi elintarvikemarkkinalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 283/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan ensi alkuun, tässä vaiheessa, enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Kurvinen, olkaapa hyvä.

Keskustelu

19.33 **Maa- ja metsätalousministeri Antti Kurvinen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelmassa on kirjaus "parannetaan viljelijöiden asemaa ruokaketjussa ja edistetään ruokaketjun sisäistä vuoropuhelua". Tämä esittelyssä oleva hallituksen esitys on omalta osaltaan varmaan tällä vaalikaudella viimeisiä konkreettisia, ainakin eduskuntaan saapuvia konkreettisia esityksiä, joilla tätä kirjausta toteutetaan.

Kysymys on, arvoisa puhemies, siitä, että aika pitkään olemme puhuneet siitä, kun menemme ruokakauppaan, että tarvitaan reilun kaupan tuotteita, tarvitaan reilua kauppaa, ja silloin se on yleensä näyttäytynyt sellaisena, että kun ostamme kahvipaketin tai ostamme banaaneja, niin mietimme, millä tavalla sitä afrikkalaista tai eteläamerikkalaista viljelijää on kohdeltu ja saako hän elämiseen riittävän säällisen hinnan siitä omasta tuotteesta, minä ostamme. Mutta olemme harvemmin ajatelleet jauhelihapakettia tai maitopurkkia tai kiloa perunaa, että tuleeko siitä riittävästi, reilu osuus tuottajalle. Valitettavasti tilanne on se, että aina se osuus ei ole reilu, näin ei voi sanoa.

Tämän vuoksi tammikuussa 2019 tuli voimaan Suomessa uusi laki, elintarvikemarkkinalaki, jota tällä nyt esittelemälläni esityksellä muutetaan. Taustalla on myös Euroopan unionin direktiivi, joka koskee epäterveitä kauppatapoja ruokamarkkinoilla, myös tätä direktiiviä toteutettiin tällä uudella elintarvikemarkkinalailla. Laissa, joka tuli voimaan silloin kolmen, nelisen vuotta sitten, säädettiin tuottajille mahdollisuus saada maataloustuotteiden myyntiä koskevat sopimukset kirjallisina ja siten, että niissä on tietty vähimmäissisältö. Lisäksi alkuperäisessä laissa kiellettiin kohtuuttomien ehtojen ja hyvän liiketavan vastaisten tai muuten sopimattomien menettelyjen käyttö maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden kaupassa. Lisäksi perustettiin elintarvikemarkkinavaltuutetun virka. Kysymys on riippumattomasta viranomaisesta, valtuutetusta, jonka tehtävänä on valvoa kyseisten vaatimusten ja kieltojen noudattamista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2022 vp

On myös uudistettu jo kerran aiemmin tätä lakia, joka nyt on tänään esillä: on lisätty direktiivin mukaiset hyvän kauppataivan vastaiset kiellot ja säädetty jonkin verran myös direktiiviä tiukemmista maksuaikaa ja peruutuksia koskevista kansallisista säännöistä, joita nyt sitten tällä minun esittelemälläni esityksellä niin ikään edelleenkin vielä lisää kiristettiin. Myöskin elintarvikemarkkinavaltuutetulle on tullut uusia tehtäviä muun muassa tarkastusten tekemiseen.

Arvoisa puhemies! Miksi nyt on esillä tämä lakimuutos kohtuullisen tuoreeseen lakiin? Toimijoilta on tullut paljon palautetta. On katsottu tarpeelliseksi maa- ja metsätalousministeriössä, että selkeytetään ja tarkennetaan lakia tietyiltä osin. Lisäksi on ilmennyt selkeitä tarpeita tiukentaa sallittuja maksuaikoja sekä tiettyjä elintarvikkeitten palautuksia koskevia sääntöjä.

Tämä ei ole, puhemies, mikään vallankumouksellinen hallituksen esitys, sanon sen heti alkuun, vaan kysymys on enemmän korjaussarjasta — olen nimittänyt tämän itse omassa työskentelyssäni elintarvikemarkkinain korjaussarjaksi. Esityksen tavoitteena on parantaa elintarvikemarkkinoiden toimivuutta ja turvata elintarvikeketjussa heikoimmassa asemassa olevien toimijoiden asemaa. Tällä esityksellä pyritään tarkentamaan elintarvikemarkkinavaltuutetun tehtäviä ja edesauttamaan valtuutetun mahdollisuuksia neuvoa ja auttaa toimijoita markkinoilla. Lisäksi halutaan poistaa tiettyjä epäselvyyksiä ja halutaan myöskin helpottaa kustannuskriisiä, mikä tällä hetkellä on maataloudessa... [Mikrofoni sulkeutui]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt jostain syystä... Mikrofoni on jälleen päällä. — Ministeri Kurvinen, olkaa hyvä.

No niin, tässä eivät enää minuutit näy, mutta yritän olla tässä napakka. — Kysymys on mielestäni samantyyppisestä laista kuin vaikkapa kaikille tuttu työsopimuslaki, jolla suojataan työntekijää suhteessa työnantajaan, kun katsotaan, että aina työsopimussuhteessa työntekijä on rakenteellisesti heikommissa asemassa kuin työnantaja. Ja samoin voisinkin verrata sitä huoneenvuokralakiin, jossa suojataan vuokralaista suhteessa vuokranantajaan, tiettyjä sopimusehtoja kielletään ja rajoitetaan hieman sopimusvapautta.

Tämän lain valmistelun yhteydessä maa- ja metsätalousministeriö on myös aloittanut selvityksen tällaisesta kustannusindeksistä ruoka-alalle, elintarvikealalle. Tämä selvitys tämmöisestä mahdollisesta ruoka-alan kustannusindeksistä valmistuu keväällä 2023. Olen myös patistanut markkinatoimijoita eli ennen kaikkea Maataloustuottajien keskusjärjestö MTK:ta ja muita tuottajajärjestöjä ja teollisuutta ja kauppaa yhdessä myös sopimaan, löytäisikö markkinaehtoinen tapa löytää tällainen sopimusindeksi. Tiedän myös, että Kilpailu- ja kuluttajavirasto on aloittanut tutkimuksen alkutuotannon kannattavuusongelmista ja siitä, miten kuluttajan maksama hinta ruuasta jakautuu ketjun eri toimijoille.

Puhemies! Käyn tiiviisti läpi vielä kuusi keskeistä muutosta, mitä tämä esitys pitää sisällään.

Ensinnäkin on tarkennus viranomaisten määritelmiin.

Sitten meillä on merkittävät muutokset sallittuihin maksuaikoihin. Pilaantuvien elintarvikkeiden osalta 30 päivän maksuaika rajautuu 14 päivään ja pilaantumattomien tuotteiden osalta 60 päivästä 30 päivään, ja näistä voidaan poiketa, jos tuottaja haluaa poiketa. Eli nämä ovat nimenomaan sellaisia, että näihin lainkohtiin voi vedota tuottaja halutessaan, mutta jos hän haluaa pidemmän maksuajan, niin se on sitten mahdollista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2022 vp

Pidän ehkä merkittävimpanä tässä esityksessä tätä myymättä jääneiden tuotteiden palautuksen kieltoa niin, että pilaantuvia tuotteita ei voi enää palauttaa ilman korvausta takaisin tuottajalle.

Lisäksi tulee informatiivinen lisäys — tämä on kohta neljä — elintarvikemarkkinavaltuutetun tehtäviin, että tulee seurata markkinoiden toimintaa.

Ja, puhemies, viides muutos on sitten merkittävämpi elintarvikemarkkinavaltuutetun tehtäviin: hänet veloitetaan ottamaan tietoonsa saamia asioita käsiteltäväksi oma-aloitteisesti. Eli nyt on ollut niin, että täytyy ikään kuin tehdä ilmoitus tai kantelu elintarvikemarkkinavaltuutetulle, jos vaikka joku viljelijä kokee tällaista epäeettistä toimintaa markkinoilla, mutta nyt tulee myös valtuutetulle virkavelvollisuus, jos hän tutkimuksissaan ja vierailuillaan huomaa tällaista epävertettä toimintaa, siihen puuttua.

Lisäksi pidän merkittävänä kuudentena muutoksena sitä, että valtuutetulle säädetään mahdollisuus avustaa elintarvikeketjun osapuolia neuvotteluissa myös tilanteissa, joissa sopimuksen noudattamisesta aiheutuu kohtuuttomia seurauksia tavarantoimittajalle, vaikka kysymyksessä ei olisi epäily sopimattomasta menettelystä.

Arvoisa puhemies! Totean loppuun, että tällä hallituksen esityksellä, joka toivon mukaan ehditään eduskunnassa käsitellä, ei ratkaista kaikkia elintarvikemarkkinoitten vääristymiä, vaan katson, että tulevilla vaalikaudella tulee esimerkiksi kilpailulakia tarkastella, pitäisikö sinne tehdä muutoksia. Myös tuottajajärjestöt ovat ottaneet tähän kantaa viime aikoina, että kilpailulain osalta pitäisi ehkä muutoksia tehdä. Haastankin kaikki puolueet ja eduskuntaryhmät siihen, että ensi vaalikaudella ruokamarkkinaa tehdään oikeudenmukaisemmaksi avaamalla kilpailulaki laajemmin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisat edustajat! Jos otetaan reilun minuutin mittaisia debattipuheenvuoroja, niin jokainen listalla oleva ehtii puhumaan. Jos otetaan puhujalistan mukaan, niin läheskään kaikki eivät kerkeä. Suurin osa näyttää nousevan seisomaan. — Edustaja Östman, painakaa V-painiketta ja nouskaa seisomaan.

19.42 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille tästä esittelystä. Eilen olin hiukan hämmästynyt siitä, kun ministeri Saarikko kyllä tosiaan kiitti kristillisdemokraatteja tästä meidän vaihtoehtobudjetistamme, ja hän oli pannut merkille sen, että me olemme esittämässä lisää määrärahoja ja tukea maataloudelle. Mutta siis se, miten hän jatkoi, kun hän sitten ikään kuin kyseenalaisti sitä, että kai te olette mukana sitten tukemassa elintarvikemarkkinakiudistusta, niin totta kai me olemme tukemassa sellaisia muutoksia, jotka oikoisivat nämä vääryydet, mitä nyt on alalla — että tuottajalle ei jää oikeastaan mitään, vaan tuottajan toiminta jää tappiolle ja kauppa käärii ne suurimmat voitot.

Me, jos joku, olemme tällä kaudella ja myöskin edellisellä kaudella puhuneet muun muassa tästä private label -systeemistä, joka vääristää markkinoita. Kun ajatellaan, että kauppa voi myydä tuotteita omalla tuotemerkillä, vaikka niillä ei ole minkäänlaista jalostusarvoa siinä, niin tätä olen ihmetellyt monta vuotta. Ja on viitattu EU:n kilpailulakiin, mutta kyllä kai tässä pitäisi olla mahdollista saada muutosta aikaiseksi, että hänellä, joka jalostaa sen tuotteen, on oikeus myöskin markkinoida niitä tuotteita omalla nimellään — eikä niin, että kaupassa on Pirkka ja Rainbow ja Kartano ja ties mitä, mutta jatketaan debattia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2022 vp

Toivon mukaan me pääsemme yhteisymmärrykseen ministerin kanssa siitä, että tämä on tosiaan kyllä vain korjaussarja. Me haluttaisiin rajumpia muutoksia, koska muuten tämä tilanne markkinoilla ei korjaannu.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kalmari.

19.44 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä lainsäädäntö on todella hyvä. On tärkeää, että maksuajat lyhenevät ja niihin saadaan osapuolten niin sopiessa myös poikkeuksia. Tämä koskee esimerkiksi siementuotantoa.

On tärkeää, että esimerkiksi perunanviljelijän ei tarvitse ottaa sitä myymättä jäänyttä tuotetta takaisin. Eikö tämä olisi kohtuutonta, kun kaupat tekevät ennätystuloksia nytkin, että sitten vielä riskin siitä myymättä jääneestä joutuisi kantamaan tavarantoimittaja?

Ja myöskin ennen kaikkea se on tärkeää, että elintarvikemarkkinavaltuutettu saa velvoitteet ja pelisäännöt puuttua epäterveisiin kauppatapoihin entistä paremmin.

Kiitos, ministeri Kurvinen, tämä on ollut hienoa työtä.

Se ei ratkaise kaikkea. Me tarvitsemme indeksin, jolla saadaan kustannuksia siirrettyä eteenpäin, [Peter Östman: Hyvä!] ja toivon, että kaikki puolueet ovat siinä mukana. Tarvitsemme kilpailulainsäädäntöön selkeitä muutoksia, jotka turvaavat heikomman asemaa tai mahdollistavat samanlaisen tasapainon kuin siellä vahvemman puolella. Meillä on Euroopan keskittynein kauppa, ja meillä on esimerkiksi 25 miljoonalle ihmiselle kauppapinta-alaa, eli sillä puolella kyllä olisi tehtävää niin, että saamme tämän elintarvikeketjun kustannuksia ylös.

Haluan vielä nostaa asian pakkausmerkinnöistä. Kun me vaadimme koko ajan, kiritämme omaa elintarvikeketjuamme erilaisilla säädöksillä — muun muassa tulemme nyt eläinten hyvinvointilainsäädännön osalta säätämään entistä enemmän — niin annan tämän ihan vapaaseen käyttöön kaikille: ihan samalla tavalla kuin olemme nostaneet valiokunnassa paljon näistä private labeleista, [Puhemies koputtaa] niin haluaisin, että pakkausmerkinnöissä, jotka eivät täytä Suomen lainsäädännön ehtoja, [Puhemies koputtaa] lukee pakkauksissa jatkossa aina se, että tämä tuote ei täytä Suomen lainsäädännön vaatimuksia. Saa ottaa kopin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Pidetään debattipuheenvuorot siinä reilussa minuutissa, ei vajaassa kahdessa. — Edustaja Sankelo. [Tuomas Kettunen: Oli niin tärkeä, hyvä puheenvuoro!] — Oli kyllä.

19.46 Janne Sankelo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulla ei ole tähän itse lakiesitykseen huomautettavaa. Sehän on hyvä, että edistetään elintarvikemarkkinan ja -ketjun toimivuutta. Puhuisin kuitenkin laajemmin tässä ruokaketjun toimivuudesta.

Nythän on perustettu tämä parlamentaarinen työryhmä, joka pohtii ruoantuotannon kannattavuutta pidemmällä aikavälillä, ja kokoomuskin lähti tähän työhön mielellään mukaan nimenomaan siitä näkökulmasta, että meillä on niitä pitkän aikavälin asioita, jotka liittyvät ruoantuotannon kannattavuuteen.

Nyt meillä on kuitenkin akuutti kannattavuuskriisi päällä tällä hetkellä. Ministeri kertoi, että tämä on viimeinen laki, joka ruokaketjun osalta on tänne tulossa, mutta kun kannattavuustilannehan ei tästä nyt ole paranemaan päin, niin kysyisinkin tässä yhteydessä vielä ministeriltä: Tässä on maaliskuuhun aikaa hallituksella tehdä työtä kannattavuuden osalta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2022 vp

[Puhemies: Kiitoksia!] Mitkä ovat ne toimenpiteet, joilla se tehdään? Muutama kuukausi vielä jäljellä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Satonen, olkaa hyvä.

19.47 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jotta Suomen huoltovarmuus turvataan ja ruokaketju toimii, se edellyttää, että kaikki ketjun osapuolet siinä pärjäävät — siis sekä tuottajat, teollisuus että kauppa — ja on varmasti niin, että tuottajien asema on tässä liian heikko ja siihen ratkaisuja pitää hakea, ja nämä ehdotukset ovat sinänsä ihan tervetulleita. On myöskin varmasti niin, että nämä eivät ole riittäviä, vaan pitää edelleen löytää uusia keinoja. Meillä on tosiaan nyt käynnissä tämä parlamentaarinen työryhmä, joka niitä keinoja osaltaan etsii, ja se on hyvä, että nyt on tällaista laajempaa tukea tälle työlle.

Ja ymmärrän hyvin, että ministeri Kurvisen toimiaikana tätä kilpailulakia ei ehditä ratkaistaan, mutta sen verran täytyy keskustalaisia haastaa, että te olette tätä sektoria nyt hoitaneet kohta kaksi vaalikautta ja tässä olisi kyllä ollut aika monta paikkaa jo lähteä niitä uudistuksia tekemään. Hyvä, että nyt edes tätä selvitetään sitten [Puhemies koputtaa] ja koetetaan löytää ratkaisua.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

19.49 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Elintarvikemarkkinalailla ei tietenkään maatalouden leipää saada sen leveämmäksi — ei maataloustuotteiden toimittajien eikä elintarvikkeiden toimittajien — mutta on tietysti tärkeää, että kauppatapoja tehdään sivistyneemmäksi ja heikompa sopimuspuolta suojataan. Ja on erittäin tärkeää, että näitä enimmäismaksuaikoja lyhennetään. On myöskin tärkeää, että ne, jotka haluavat sopia pidemmästä maksuajasta, voivat sen sopia. Tärkeää on tietysti tämä, että tuotteita ei palauteta korvaamatta sitä tuottajalle. Ja on tärkeää tietysti myöskin, että lisätään elintarvikemarkkinavaltuutetun velvoitteita puuttua näihin markkinahäiriöihin.

Me, aika monet täällä, olemme parlamentaarisen maataloustyöryhmän jäseniä, ja olisi tietysti [Puhemies koputtaa] mukava keskustella täällä laajemminkin. Näistä asioista on yleensä helpompi puhua kuin tehdä konkreettisia toteutettavia ehdotuksia. [Tuomas Ketunen: Parlamentaarisen työryhmän puheenjohtaja tietää, mistä puhuu!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Pitko, olkaa hyvä.

19.50 Jenni Pitko vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä elintarvikemarkkinalaki on ihan kannatettava. Se on pieni apu erityisesti niille alkutuottajille. Me tiedämme kaikki, että tässä koko elintarvikeketjussa on ongelmia erityisesti siellä alkutuotannossa tulonmuodostamisen kannalta. Kauppa toimii hyvin, teollisuuskin toimii ymmärtääkseni hyvin, mutta alkutuotannossa on kannattavuusongelma.

Näen kuitenkin, että emme voi ajatella, että on kaupan syytä se, että joku osa tätä ketjua toimii hyvin markkinaehtoisesti ja pystyy myös tekemään tulosta ja hyvääkin tulosta. Ei ole huono asia, vaan on todella hyvä asia, että meillä edes yksi tai kaksi osaa markkinasta toimii hyvin. Meidän tulisi entistä enemmän miettiä, miten me pystytään auttamaan alkutuotantoa toimimaan markkinoilla tehokkaammin, tuottamaan sitä ruokaa niin, että siitä jää

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2022 vp

käteen raha, ja myös tuomaan lisää euroja siihen ketjuun. [Puhemies koputtaa] Tämä elintarvikemarkkinalaki [Puhemies: Kiitoksia!] on pieni apu siihen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

19.51 **Harry Harkimo liik** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Tämä laki on varmaan ihan hyvä. Siinä on ehkä joitain asioita, mistä minä näen, että voi muodostua ongelmaksi. Esimerkiksi se takaisinostoasia on vähän ongelmallinen siinä, että pienet kaupat ympäri Suomea, monet, esimerkiksi leipomot ja muut, antavat sinne kokeiluun tuotteita, ja sitten kun niitä ei saa palauttaa, niin voi olla, että kauppias jättää sitten osittamatta nämä tuotteet, mutta se on pieni asia. Mutta suurin asia on varmaan se, että ne, jotka tuottavat nämä tuotteet, eivät saa tarpeeksi hyvää korvausta siitä, ja siihen olisi kyllä... Ne voivat itseäänkin syyttää vähän siinä, koska kyllä siihen pitäisi saada indeksit mukaan ja kaikki tämmöinen, että on siinä parantamista myös siellä toisella puolella, ja ne voisivat paremmin järjestäytyä myös, että saisivat paremman hinnan tuotteistaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Myönnän vielä yhden vastauspuheenvuoron, ja sen jälkeen mennään puhujalistalle. — Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

19.52 **Hilkka Kemppi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tilanne maataloilla on hirvittävä tällä hetkellä: kohonneet hinnat — lannoite, polttoaine — tulevaisuuden näkymät tilanteessa, jossa kustannukset nousevat. Tilanne on hirvittävä. Ja sen takia kiitan ministeriä siitä sitkeästä, pitkäjänteisestä ja voimakkaasta työstä, mitä olette tehnyt tämän tilanteen korjaamiseksi. Haluamme kaikki parantaa maanviljelijöiden toimeentuloa. Ennätystuloksia keräävällä kaupalla on varaa maksaa viljelijälle paremmin, ja siinä tämä lakipaketti auttaa.

Esityksessä lyhennetään maksuaikoja, kielletään pilaantuvien tuotteiden korvaukseton palauttaminen ja vahvistetaan elintarvikemarkkinavaltuutetun mahdollisuuksia puuttua. Nämä kaikki toimet ovat välttämättömiä. Tämän lisäksi ajattelin, että työtä tulee jatkaa. Tämä on hyppy parempaan, mutta seuraavaksi tarvitsemme kilpailulain kokonaisuudistuksen, vain siten voimme puuttua ongelmiin riittävällä tasolla. Työtä on jatkettava, [Puhemies koputtaa] ja siinä toivotan voimia ministerille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Kurvinen, kaksi minuuttia, olkaa hyvä.

19.53 **Maa- ja metsätalousministeri Antti Kurvinen** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, herra puhemies! Arvostan kovasti tätä erittäin vilkasta maatalouspoliittista keskustelua, mikä tässä virisi — hyviä huomioita. On oikeastaan vaikeaa olla kenenkään kanssa varsinaisesti eri mieltä. Kommentoin ihan tiiviisti muutamia puheenvuoroja.

Edustaja Östman nosti esille nämä private label -tuotteet. Nehän ovat tietyllä tapaa kaupalle tapa painaa hintoja alaspäin, se, että on näitä kaupan omia tuotemerkkejä eikä sitten brändejä, suoraan teollisuuden omia brändejä. Tulisi varmasti selvittää, mitä lainsäädännöllä asialle voi tehdä. Jos en väärin muista — voi olla, että muistikuvani on vääräkin — Isossa-Britanniassa olisi jonkinlaista lainsäädäntöä tähän, ja se tulisi kyllä varmasti sitten käyttöön ottaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2022 vp

Edustaja Kalmari — ja saattoi olla joku muukin — otti esiin nämä kustannusindeksit. Puhutaan varmaan indekseistä monikossa. Olen ymmärtänyt niin, kun olen keskustellut alan toimijoiden kanssa, että varmasti yhdellä indeksillä ei ihan päästä eteenpäin, koska kulurakenne on hieman erilainen riippuen siitä, onko enemmän eläinperäinen tuote, kuten meijerituote tai lihatuote, vai onko kysymys sitten kasvisperäisistä tuotteista, ja sen mukaan, kuinka jalostettuja tuotteet ovat, on vähän erityyppinen kulurakenne.

Edustaja Kalmarin kanssa, valiokunnan puheenjohtajan kanssa, olen samaa mieltä siitä, että me tarvitaan tiukempia tuotemerkintöjä. Euroopan unioni on uudistamassa omaa tuotemerkkejä koskevaa lainsäädäntöään, ja siitä pitäisi tulla nyt loppuvuodesta ihan esitys, miten sitä kiristetään. Ja olen tukenut Agrifish-neuvoston kokouksissa ja niiden liepeis-, oheistilaisuuksissa sitä, että tätä kiristetään ja mahdollistetaan tällaiset kireämmät sääntelyt.

Edustaja Sankelolle voin todeta, että tämä on viimeinen esitys tähän ruokamarkkinan toimintaan liittyen. Muutakin voi tulla — pidetään tällainen kiinnostus tietyllä tapaa yllä. Tärkeä asia lähikuukausina on muun muassa uuden ohjelmakauden toimeenpano siten, että saadaan maataloustukien maksuaikataulu järkeväksi. Siihen liittyen tapasin kaksi viikkoa sitten maatalouskomissaaria. [Puhemies koputtaa] Ja tämän vuoden eläinpalkkioitakin yritämme vielä saada jonkin verran maksuun.

Totean, puhemies, vielä kaksi asiaa tiiviisti. Muun muassa edustaja Pitkon hyvään puheenvuoroon liittyen: meidän pitäisi saada näitä tuottaja- ja toimialaorganisaatioita enemmän aikaiseksi elikkä näitä tuottajien laillisia kartelleja, joita laki nyt mahdollistaa, sitä, että tuottajat liittoutuvat — erityisesti kasvinviljelytiloilla tuottajat liittoutuvat — suhteessa kauppaan ja teollisuuteen. Ja vientiä pitäisi parantaa, ruokavientiä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

19.56 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Kehuin jo äsken tätä esitystä, joka siivoaa merkittävällä tavalla kauppatapoja. Meillä on tämä parlamentaarinen maataloustyöryhmä, joka on ministeri Kurvisen nimittämä, nimitetty 8. heinäkuuta, ja se aloitti työnsä varsin tarmokkaasti syyskuun alussa, olemme käyneet paljon materiaaleja läpi. Olisi tietysti mukava, jos edustaja Harkimokin tekisi siellä ensiesiintymisensä nyt, kun on jo joulukuu, niin saataisiin häneltäkin näitä ajatuksia, joilla Suomen maataloutta voitaisiin kannustaa parempiin olosuhteisiin.

Esimerkiksi tämä indeksiasia on hyvin problemaattinen. On helppo sanoa, että pitäisi sitoa indeksiin, ja olen tietenkin sitä mieltä, mutta se on hyvin problemaattinen asia sitten käytännössä toteuttaa. On huomattavan paljon helpompaa puhua täällä salissa kuin tehdä jotain.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

19.57 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kiviranta käytti tuossa hyvän puheenvuoron indeksistä. On totta, että tämä ei ole yksinkertaista lainsäädäntöä. Jos se olisi ollut, tiedän, että ministeri Kurvinen olisi sen tänne saliin tuonut. Siksi tähän täytyy

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2022 vp

tehdä hyvä pohjatyö. On hyvä, että tätä indeksiasiaa valmistellaan nyt kevääseen, niin että on valmiit speksit sitten, kun siihen tullaan.

Sinänsä monilla aloillahan tämä toimii vapaaehtoisesti. On aivan selvää, että kuljetuspuolella, kun polttoaineitten hinnat nousevat, on hintaklausuulit ja niitä voidaan siirtää — tämäkään ei aivan aukottomasti toimi, ja siellä saattaa olla pitkiä viiveitä eri toimittajilla, mutta pääsääntöisesti tämä toimii — tai taksialalla tai muualla. Mutta kun tätä ei luontaisesti tapahdu tietyllä sektorilla, niin kyllä varmasti on mahdollisuuksia näitten säännösten puitteissa saada kuitenkin tähänkin asiaan ratkaisuja.

Kun viittasin kilpailulainsäädäntöön tuossa omassa puheenvuorossani, niin meillä on siis Euroopan keskittynein kauppa Suomessa. Kaksi sisäänostajaa täyttää 80 prosenttia meidän kaupasta, ja jalostajatkin ovat aika voimattomia monelta osin sillä tavalla, että saivat omia hintojaan siirrettyä eteenpäin. Tästä on esimerkkinä se, että monet lihatalotkin ovat aika heikossa tilanteessa tällä hetkellä. Sitten kun mennään vielä ketjussa alaspäin, meidän tuottajat ovat aivan polvillaan. Näin ei voi jatkua, ja siksi esimerkiksi kilpailulainsäädännössä pitää pohtia relevanttia markkina-alueasiaa.

On aika mielenkiintoista, että kun Yara tekee ennätystuloksia nyt ja sitten taas toisessa päässä esimerkiksi kaupat tekevät ennätystuloksia, kaikki käyttävät hädänalaista hyväkseen. Yaran relevantti markkina-alue on ajateltu erilaiseksi kuin elintarvikeketjun jalostajien. Tällä ei välttämättä ole perusteita, ja muissa maissa sitä ei ole samaan tapaan tulkittu. Meillä ei esimerkiksi pystyisi Arlan kaltaisia jättejä syntymään meidän pelisäännöillä. Jos mietitään vaikka tuota liha-alan tulevaisuutta, niin kyllä yksi keskeinen tekijä olisi se, että siellä olisi riittävä vastavoima kaupan vahvalle neuvotteluvoimalle.

Mitä sitten tulee muihin asioihin, niin nostin tuossa nämä pakkausmerkintäasiat. Mehän Suomessa säädämme monenlaisista asioista, mitä siellä pitää suolan osalta tai minkäkin ainesosan kohdalta lukea, myös yli Euroopan lainsäädännön. Kun me kerran pystymme näihin pakkausmerkintöihin tällä tapaa vaikuttamaan, niin mielestäni olisi todella tärkeää kuluttajalle antaa se informaatio, että jos tuote ei täytä Suomen lainsäädännön velvoitteita, se kerrottaisiin. Onhan se aivan sietämätöntä, että me tässä talossa jatkuvasti vaadimme erilaisia toimia mutta kuluttaja ei edes tiedä, että muualta tuodut elintarvikkeet eivät täytä suomalaisen lainsäädännön vaateita. Me emme pysty estämään, vaikka monesti sanotaan, että pitäisi estää tänne markkinoille pääsy. Se on ehkä vielä vaikeampaa kuin edustaja Kivirannan esiin nostamat vaikeudet kilpailulainsäädännössä, mutta uskoisin, että pakkausmerkinnöissä tätä tietä ei oikein vahvasti olla edes kokeiltu.

Toinen asia, mihin meidän pitää pystyä vaikuttamaan, on Hanselin hankinnat. Julkiset ruokahankinnathan muodostavat merkittävän osan elintarvikemarkkinoista ja määrittelevät sitä hintaa. Tällä hetkellä Hanselilla on kymmenen prosentin indeksipykälä, minkä verran korkeintaan ne korotukset voivat todella pitkällä sopimuskausilla olla. Tämän täytyy muuttua, ja täytyy myös olla niin, että sitä pykälää käytetään. Olin Hanselin toimitusjohtajan kanssa yhteyksissä. Aika suoraviivaistakin keskustelua käytiin, mutta arvostan sitä keskustelua. He totesivat, että vaikka tätä indeksiä on käytetty monilla muilla sektoreilla, elintarvikkeitten osalta sitä ei ole käytetty, koska ei ole minkäänlaista varmuutta, että se etenisi alaspäin sinne tuottajille asti, koska nyt jo kaupat ovat tehneet ennätystuloksia. Kieltämättä tuo perustelu on aivan oikea, eli sinne puolellekkin mekanismeja pitäisi luoda, niin että esimerkiksi hankintoja tehtäisiin sitten suoraan jalostajilta eikä käytettäisi näitä muutamaa tukkuporrasta, jotka ovat ennätystulokset nytkin tässä hädänalaisten riistämisessä tehneet.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 20.03.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 0.45.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 8 käsittelyä. — Edustaja Kinnunen, Mikko, poissa. Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

0.45 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu puhemies! Tämä esitys on erittäin tarpeellinen, joskin vasta ensimmäinen askel ruokamarkkinoiden toiminnan parantamiseksi. Tämä lakimuutos nyt ei ratkaise yksistään ruokamarkkinoilla vallitsevaa epätasapainoa, mutta toimet ovat oikeansuuntaisia — oikeaan suuntaan mennään. Syytä on nyt tarkastella, miten lain vaikutukset alkavat näkymään käytännössä.

Puhemies! Kyllä on niin, että lain suurempien muutostarpeiden selvittäminen tulisi aloittaa mahdollisimman pian — puhutaan siis elintarvikemarkkinalain muuttamisesta. Nimitäin näillä toimenpiteillä avitetaan sitä, että suomalainen viljelijä pärjäisi. Tänä on käyty hyvää keskustelua jo aiemmin, ja onkin hyvä, että myös parlamentaarinen työryhmä on laitettu pystyyn ja heinäkuusta lähtien se on työtä tehnyt sen eteen, että etsitään asianmukaiset ratkaisut siihen, kuinka alkutuotannon ahdinkoon vastataan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Sankelo poissa, edustaja Pitko poissa, edustaja Kivisaari poissa, edustaja Hoskonen poissa. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

0.47 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Ministeri Kurvinen kovasti toivoi, että kun tämä asia on lähetekeskustelussa, niin silloin kansanedustajat runsaasti osallistuisivat keskusteluun ja ottaisivat kantaa tähän elintarvikemarkkinalakiesitykseen. Siksi näen erittäin tarpeelliseksi, kun arvostan ministerin ponnisteluja suomalaisen maatalouden ja ruoantuotannon edistämiseksi, osallistua nyt keskusteluun.

Kiitän ministeriä lakiesityksestä, jolla pyritään korjaamaan sitä elintarvikemarkkinassa olevaa epäsuhtaa, joka tällä hetkellä vallitsee, että se, joka tekee eniten töitä, saa sitten kuitenkin ehkä sen kaikkein pienimmän siivun siitä koko arvonmuodostuksesta. On tärkeää ja hienoa, että tällainen laki on tuotu eduskuntaan. Mutta on totta, että vielä on varmasti paljon työtä tehtävänä. Kun edustaja Kettunen viittasi, että ikään kuin tämän lain uudistus pitäisi nyt isommasti käynnistää, niin nythän nimenomaan valiokunnissa on sitten mahdollisuus kuulemisten kautta lähteä kartoittamaan vielä sitä tilannetta, joka siellä elintarvikemarkkinassa vallitsee.

Arvoisa puhemies! Se, mikä tässä on todella olennaista, on se, että suomalaiset kuluttajat haluavat syödä hyvää, terveellistä, puhdasta, eettisesti tuotettua suomalaista ruokaa. Uskon, että myös suomalainen elintarviketeollisuus haluaa nimenomaan sitä kotimaista, hyvää raaka-ainetta. Ja tietysti kauppa haluaa myydä kotimaista ruokaa, ja jotta sitä kotimais-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2022 vp

ta myytävää on, niin se vaatii sitä, että meidän viljelijämme voivat hyvin, että ne tilat, jotka käytännössä ruuan tuottavat, pystyvät kannattavasti toimintaansa tekemään. Tässä mielessä tämä on nyt yksi työkalu siellä pakissa.

Mutta on kyllä totta — vaikka tässä nyt ei ehkä näin illan tässä vaiheessa ole enää syytä liikaa tällaista poliittista jännitettä tähän hakea — että keskustalainen ministeri on maa- ja metsätalousministerin salkkua nyt kohta kahdeksan vuotta kantanut ja kuitenkin koetaan, että tämä tilanne kaiken kaikkiaan tässä elintarvikeketjussa on viljelijän näkökulmasta nyt ehkä huonompi kuin koskaan. Toki täytyy sanoa, että totta kai nämä ympäröivät olosuhteet, joissa toimitaan, ovat myös rajut, mutta kyllä näihin markkinakysymyksiin olisi varmasti pystynyt tässä niin sanotusti hyvän sään aikaanakin tekemään korjauksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Lundén, olkaa hyvä.

0.49 Mikko Lundén ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Käsitlemme nyt todellakin elintarvikemarkkinalain muuttamista — laki, jota minäkään en todennäköisesti vastusta. Täällä on tänäänkin pidetty tosi hyviä puheenvuoroja asian tiimoilta, mutta henkilökohtaisesti pidän siitä, että asiasta keskustellaan kaikkia näkökulmia arvostaen.

Tahdon nyt sanoa muutaman sanan kaupan puolesta, koska koko ruokaketjun ajatuksia pitää mielestäni kuulla, kuten jo mainitsin, ja suoraan sanottuna riitely ei aikuisten oikeasti johda mielestäni mihinkään.

Suomessa on huoltovarmuus ruoan osalta vielä hyvällä tasolla, mutta kuinka kauan? Huoltovarmuudessa tärkeintä on se, että koko suomalainen ruokaketju toimii. Vahvat kotimaiset ruokakaupan toimijat takaavat parhaiten, että myös kriisitilanteissa elintarvikkeet ja muut päivittäistavarat ovat kuluttajien ja ruokahuollon toimijoiden ulottuvilla. Tämä on nähty myös poikkeusoloissa viimeisen kahden vuoden aikana.

Hyvin toimiva ruokakauppa on keskeisessä roolissa ruoan saatavuuden turvaamisessa. Tehokkaasti ja laadukkaasti toimiva ruokakauppa perustuu isoihin volyymeihin. Kilpailukyvyyn kivijalka on oman toiminnan jatkuva tehostaminen sekä omien kulujen karsiminen. Pinta-alaltaan suuressa mutta väestömäärältään pienessä maassa, kuten Suomessa, logistiikka on avainasemassa. Päivittäistavara-kauppa on matalakatteista toimintaa, ja vain tehokkaat pärjäävät. Verkkokauppa tuo tilanteeseen uusia ulottuvuuksia.

Ruokakaupan keskittyminen on tavallista myös muualla Euroopassa, eikä Suomi ole tässäkään mielessä poikkeus. K-ryhmä ja S-ryhmä ovat kehittäneet ja uudistaneet toimintaansa jatkuvasti ja ovat kaupanalan edelläkävijä myös Euroopan mittakaavassa. K-ryhmä ja S-ryhmä myyvät vuosittain suomalaista ruokaa yli 10 miljardilla eurolla. Kummankin toimijan myynnistä kotimaisten tuotteiden osuus on noin 80 prosenttia.

Kuluttajat ovat hintatietoisia, ja näin hintakilpailu on kovaa. Kilpailu on kiristynyt viime vuosien aikana entisestään. Vuodesta 03 Suomessa on toiminut Lidl, yksi maailman suurimmista halpaketuista. Ajan myötä myös ulkomaisen ruoan tuonti ja myynti ovat valitettavasti lisääntyneet merkittävästi.

Arvoisa herra puhemies! Koronakriisi osoitti K-ryhmän ja S-ryhmän kyvyt toimia poikkeustilanteessa. Kaupan luotettavuus ja logistiikan toimivuus testattiin koronapandemian ja kansainvälisen logistiikkakriisin aikana. Huoltovarmuutemme ei ollut vaarassa. Huoltovarmuuden näkökulmasta vahvat kotimaiset ruokakaupan toimijat ovat välttämättömyys myös tulevaisuudessa, jotta ruokahuolto toimii Suomessa kaikissa tilanteissa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2022 vp

Arvoisa herra puhemies! Kotimaisen elintarvikeketjun keskittymät ovat maatalous, elintarviketeollisuus ja kauppa. Kaupan rooli suomalaisessa elintarvikeketjussa on merkittävä, koska tuotteet myydään ja toimitetaan asiakkaille pääsääntöisesti kaupan toimesta. Kauppa hankkii myytävät elintarvikkeet kotimaiselta teollisuudelta ja ulkomaalaisilta tavarantoimittajilta. Kotimaisen kaupan yli 10 miljardin euron hankinnoista vain runsas prosentti tehdään suoraan tuottajilta.

K-ryhmän ja S-ryhmän ensisijaisia sopimuskumppaneita ovat suomalaiset elintarvikeyhtiöt. Suomalaisessa ruokaketjussa kotimaisten elintarvikkeitten rooli on tärkeä. Käytännössä elintarvikeyhtiöt ostavat valtaosan maataloustuottajien tuotteista ja sopivat heidän kanssaan hinnoista ja muista kaupallisista ehdoista. Keskeiset suomalaiset elintarvikeyhtiöt ovat tuottajien omistamia, esimerkiksi HK-Scan, Atria, Valio, Raisio ja Apetit.

Suomalaisen ruokahuollon perusta on kotimainen maatalous, joka on jo pitkään kärsinyt kannattavuusongelmista, kuten varmasti jokainen täälläkin tietää. Tilanne on myös muissa Euroopan maissa maatalouden osalta vaikea. Suomen osalta lisähaastetta tuo meidän maantieteellinen sijaintimme. Olemme maailmassa pohjoisin maa, jossa maataloutta harjoitetaan isommassa mittakaavassa. Olemme omalla maatalouspolitiikallamme pahentaneet maatalouteen liittyviä ongelmia kiristäen koko ajan maatalouden ruuvia muun muassa maailman kunnianhimoisimmalla ilmastopolitiikalla. Monet tilat ovat vaikeuksissa ja toiminnan jatkuvuus on vaarantunut, vaikka meillä maksetut tuottajahinnat ovat Euroopan korkeimpia, ja hälyttävää on se, että se ei todellakaan riitä alkuunkaan. Maataloustuottajien tilanne on viime aikoina pahentunut entisestään. Keskeisenä syynä on pitkittynyt pandemia yhdistettynä nopeasti kohonneisiin energian hintoihin.

Arvoisa herra puhemies! Nopeita toimenpiteitä tarvitaan suomalaisen elintarvikeketjun tulevaisuuden turvaamiseksi. Kauppa varmasti tiedostaa maataloustuottajien tilanteen vakavuuden. Ruokakauppa käy koko ajan neuvotteluja elintarviketeollisuuden kanssa hinnanmuutoksista kohonneiden kustannusten huomioimiseksi. Vastaavasti maataloustuottajat neuvottelevat ja sopivat hinnoista elintarviketeollisuuden kanssa kompensoidakseen nopeasti nousevat omat tuotantokustannukset.

Tuottajien kustannuspaineet näyttävät välittyvän teollisuuden ja kaupan välillä käytäviin ostoneuvotteluihin. Helpotusta on näiden kautta välittymässä tuottajille sitä mukaa kuin ne etenevät. Kauppa pitää tärkeänä, että markkinat toimivat. Kauppa toimii ja kilpailee markkinaehtoisesti määräävän markkina-aseman ja muun lainsäädännön asettamissa puitteissa. Kova kansainvälinen kilpailu haastaa koko ruokaketjua, ja kuluttaja on ratkaisevassa asemassa tehdessään valintoja tuotteiden välillä.

Suomen elintarviketeollisuuden rakennemuutosta tulisi edistää ja nopeuttaa, koska suomalaiset elintarvikeyhtiöt ovat pieniä ja huonosti kannattavia verrattuna kansainvälisiin kilpailijoihin. Kotimaisella, EU:ta tiukemmalla maatalouden sääntelyllä aiheutetaan kustannuspaineita viljelijöille ja heikennetään kansainvälistä kilpailukykyä. Sääntelyn yhtenäisyys on oleellista, jotta suomalainen maatalous pystyy paremmin kilpailemaan samalla viivalla muun eurooppalaisen maatalouden kanssa. Nykyisessä kriisissä valtiovallan tulisi myös harkita akuuttia tukea maatalouden tilanteen ratkaisemiseksi, siis paljon reilummin kuin nyt on ehdotettu.

Arvoisa herra puhemies! Kaupalla ja tuottajilla on keskeistä kuluttajan ostovoiman turvaaminen nykyisessä inflaatioympäristössä. Kuluttajien kukkaroihin kohdistuu paljon painetta suoraan ja välillisesti. Ostovoimaa ei missään nimessä pidä heikentää esimerkiksi veronkorotuksin. Tärkeää on muistaa, että kotimainen tuotanto kilpailee ulkomaisen tuotan-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2022 vp

non kanssa. Lopulta kuluttajat päivittäin ruokakaupoissa päättävät, paljonko he ovat valmiita maksamaan kotimaisesta ruoasta. Tutkimusten mukaan suomalaiset arvostavat kotimaista ruokaa ja sanovat olevansa valmiita maksamaan siitä enemmän. Käytännön kokemukset eivät kuitenkaan aina tue tätä, mitä pidän erittäin valitettavana. Puheet ovat puheita, mutta toimet ovat valitettavasti usein aivan erilaisia.

Tässä minun muutamia sanani asian tiimoilta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Huru, olkaa hyvä.

0.55 Petri Huru ps: Arvoisa herra puhemies! Nyt on käsittelyssä elintarvikemarkkinalain muutos. Tässä aiemmin päivällä eräs edustaja mainitsi tuotemerkinnät. Olen siitä samaa mieltä, että olisi hyvä lisätä siihen liittyviä säädöksiä, kun meillä Suomessa on maataloustuotannossa erilaisia kriteereitä kuin ulkomailla tuotetuissa tuotteissa. On kohtuutonta, että meillä vaaditaan enenevässä määrin tiukempaa sääntelyä kuin muualla. Tämä lisää kustannuksia, ja sitten käytämme ulkomaisia tuotteita. Eli tuotemerkinnöillä olisi ohjattavissa kuluttajien tietoa siihen, että tuote on suomalainen, ja mahdollisesti pystyttäisiin käyttämään kotimaisia tuotteita enemmän.

Osaltaan myös julkiset hankinnat ovat sellaisia, joilla voitaisiin ohjata kulutusta kotimaisiin tuotteisiin. Eli painotettaisiin kriteereitä, jotka mahdollistaisivat kotimaisten ja jopa lähellä tuotettujen raaka-aineiden hankinnan ulkomaisten sijaan. Kotimainen maataloustuotanto on tärkeä osa huoltovarmuutta, ja siksi sen turvaaminen on tärkeää siitakin huolimatta, että jotkin hankinnat olisivat ehkä hieman hintavampia. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

0.57 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puhemies! Kyllähän se on niin, että huoltovarmuuden ja ruokaturvan turvallisuuden peruspilareita on se, että meillä maatalous voi hyvin. Niin kuin on todettu, maatalous voi heikosti kannattavuuskriisissä. Sitä on tuettu tällä vaalikaudella 300 miljoonan huoltovarmuuspaketilla. Nythän on käyty keskustelua, pitäisikö maataloutta vielä tukea. Eilen kävimme opposition varjobudjetteja lävitse, ja kokoomuksen varjobudjetissa kokoomus oli jo valmis tukemaan maatiloja kustannuskriisin osalta. Perussuomalaisten suunnalta ei löytynyt semmoista konkretiaa, tuetaanko maataloutta rahallisesti vai ei.

Mutta kuten kokoomuskin on todennut — ja niin kuin itsekin totean ja keskusta toteaa — maatalouden heikkoa kannattavuutta ei kyllä korjata tukieuroilla. Tuottajien on saatava tuotteistaan parempi hinta. Kokoomus on esittänyt vaihtoehtobudjetissaan myös elintarvikemarkkinoiden uudistamista. Nyt me käymme tuota keskustelua osaltaan, mutta kyllä me olemme valmiita kilpailulain kokonaisuudistuksen käynnistämiseen jo heti seuraavalla vaalikaudella. Vain riittävän voimakkailla toimilla markkinoita on todella mahdollista uudistaa. Ja nyt täytyy kysyä: onhan varmasti kokoomuksellakin aito halu ja aito valmius lähteä uudistamaan kokonaisvaltaisesti kilpailulainsäädäntöä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Vestman, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2022 vp

0.59 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Tuottajien hätä on suuri. Tuottajathan ovat joutuneet eräänlaiseen puristimeen, jossa samaan aikaan kustannukset kasvavat täysin holtittomasti ja tuottajahinnat kuitenkin laahaavat perässä. Erityisesti alkutuotannon kustannuksia nostaa sähkön, polttoaineiden ja lannoitteiden hinnan nousu. Sen sijaan tuottajien ruoasta saama hinta ei ole näiden kustannusten mukana noussut. Jokin tässä yhtälössä ei toimi, jokin mättää. Kuten edustajakollega Janne Heikkinen on todennut, elintarvikeketju on rikki, jos se saa vähiten, joka tekee eniten.

Yksi tuottajien kannalta harmillinen asia on tämä hallituksen riitaisa päätöksenteko. Se ei ole edesauttanut tuottajien asemaa eikä sitä, että hallitus saisi niitä vaikuttavia toimia aikaan.

Toiseksi keskusta on pitänyt valtaa maa- ja metsätalousministeriössä lähes kahdeksan vuotta. [Mikko Lundén: Tässä on tulos!] Kahdeksan vuotta on ollut aikaa korjata tuottajien asemaa. Olen kuullut täällä useamman kerran esimerkiksi kyselytunnilla, että keskustalainen maa- ja metsätalousministeri sanoo, että jos tuottajat eivät ala saada oikeudenmukaista hintaa, hallitus tuo elintarvikemarkkinalain uudistuksen eduskuntaan. Ja nyt meillä käsittelyssä oleva lainmuutos ei ole se uudistus, jota keskusta on täällä monesti luvannut. Kokoomus haluaa uudistaa elintarvikemarkkinalain, kokoomus pitää tärkeänä sitä, että tuottaja saa oikeudenmukaisen korvauksen.

Lopuksi, arvoisa puhemies, haluan kiinnittää vielä huomiota tuohon sähkön hinnan nousuun. Minuun otti yhteyttä eräs sikalayrittäjä, joka kertoi kymmenientuhansien eurojen sähkölaskun noususta. Tämä sähkön hinnan nousu on eräille alkutuottajille sellainen, että se tulee johtamaan väistämättä konkurssiin. Nyt hallituksen tekemät toimenpiteet sähkökriisin eteen eivät ole auttaneet näitä tuottajia oikeastaan millään tavalla. Esimerkiksi se alvin alennus ei auta tuottajaa millään tavalla. Ainoa tehokas keino hoitaa sähkökriisiä ja vastata tähän kotitalouksien ja yrittäjien huoleen on säätää hintakatto tukkumarkkinoille, ja jos sellaista EU:ssa ei saada aikaan ja hallitus ei kykene sellaiseen vaikuttamaan, [Puhemies koputtaa] niin sitten kansallisesti säätää riittävän tehokas hintakatto, jolla alennetaan kaikkien sähkön hintaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt kuullaan, mitä edustaja Huru viimetteeksi toteaa tähän asiaan.

1.02 Petri Huru ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Pakko vastata edustaja Kettuselle, kun hän mainitsi, että perussuomalaisten vaihtoehtobudjetissa ei ollut selkeää kirjausta... [Tuomas Kettunen: Ei ollut!] — Mihin tämä olikaan, mihin ei ollut kirjausta? [Tuomas Kettunen: Maatalouden tukemiseen!] — Maatalouden tukemiseen? — Perussuomalaisten vaihtoehtobudjetissa on niin sanottu kriisivara, jossa lisätalousarviovarauksena on 500 miljoonaa euroa, jota voidaan käyttää äkilliseen tarpeeseen, eli kyllä siellä, edustaja Kettunen, on varattu myös rahallinen panostus, jos sille tulee tarvetta.

Edustaja Vestman nosti tässä sikatilalliset ja heidän ahdinkonsa kohonneiden kustannusten myötä. Meille tulee eduskuntaan käsittelyyn myös eläinsuojelulaki, ja tässä aikaisemmin puhuin kotikutoisesta sääntelystä, jota ei ole meidän kilpailijamailla, että ketkä vaikkapa ruuantuotannossa tuottavat ruokaa, ja esimerkkinä on vaikkapa tiineyshäkki: jos niistä luovutaan ja joudutaan muuttamaan rakenteita, niin siellä tulee lisää kustannuksia sekä myös emakot alkavat tappelemaan, ja sen myötä keskenmenot lisääntyvät huomattavasti.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Pysytäänpäs tässä elintarvikemarkkina-alaissa nyt tähän aikaan yöstä.

Niin, tämä on vain esimerkki siitä, miten voimme kotikutoista sääntelyä tehdä, ja se olisi nimenomaan kotikutoisessa lainsäädännössä huomioitava, että emme aiheuta tuottajille merkittävästi lisää kuluja. — Kiitos, herra puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja sitten edustaja Lundén vielä haluaa sanoa viimeitteeksi.

1.04 Mikko Lundén ps: Kiitos, herra puhemies! Ihan tähän loppuun haluan vielä sanoa, kuten äskeisessäkin puheessa aloitin, että turha riidellä täällä keskenään, koska oikeasti tämä on tosi vakava paikka. Joka ikisessä puolueessa, mistä tahansa katsoo, oikeasti pitäisi meidänkin täällä kääriä hihat ja tehdä oikeasti konkreettisia tekoja, että maatalous nousee tästä todella syvästä ahdingosta. Ei tämä homma voi mennä näin. Minä en ainakaan halua mennä kauppaan ostamaan saksalaista porsaanlihaa tai espanjalaista kurkkua, minä haluan oikeasti ostaa kotimaista ruokaa. Se on meidän huoltovarmuuden takia niin tärkeä juttu, että halusin kiteyttää tähän loppuun vielä, että oikeasti nyt yhteistyötä tähän peliin, oppositio ja hallitus, ja hoidetaan maatalous siihen, missä sen kuuluu olla. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.